

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ ഷഷ്ഠാങ്കസംഗ്രഹേ അഷ്ടാദശോധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ഷഷ്ഠാധ്യായേ അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

പൃശ്നിസ്തു പത്നീ സവിതും സാവിത്രിം വ്യാഹൃതിം ത്രയിം |
അഗ്നിഹോത്രം പശും സോമം ചാതുർമാസ്യം മഹാമഖാൻ || 1 ||

സിദ്ധിർഭഗസ്യ ഭാർയാംഗ മഹിമാനം വിഭും പ്രഭും |
ആശിഷം ച വരാഭോഹാം കന്യാം പ്രാസുത സുവ്രതാം || 2 ||

ധാതുഃ കുഹും സിനീവാലീ രാകാ ചാനുമതിസ്തഥാ |
സായം ദർശമഥ പ്രാതഃ പൂർണമാസമനുക്രമാത് || 3 ||

അഗ്നീൻ പുരീഷ്യാനാധത്ത ക്രിയായാം സമനന്തരഃ |
ചർഷണീ വരുണസ്യാസീദ്യസ്യാം ജാതോ ഭൃഗുഃ പുനഃ || 4 ||

വാൽമീകിശ്ച മഹായോഗീ വൽമീകാദഭവത്കില |
അഗസ്ത്യശ്ച വസിഷ്ഠശ്ച മിത്രാവരുണയോരൂഷീ || 5 ||

രേതഃ സിഷിചതുഃ കുന്ദേ ഉർവശ്യാഃ സന്നിധൗ ഭൂതം |
രേവത്യാം മിത്ര ഉത്സർഗമരിഷ്ടം പിപ്ലവം വ്യധാത് || 6 ||

പൗലോമ്യാമിന്ദ്ര ആധത്ത ത്രീൻ പുത്രാനിതി നഃ ശ്രുതം |
ജയന്തമൃഷഭം താത തൃതീയം മീഡുഷം പ്രഭുഃ || 7 ||

ഉരുക്രമസ്യ ദേവസ്യ മായാവാനമനരൂപിണഃ |

കീർത്തു പത്യാം ബൃഹച്ഛ്ലോകസ്തസ്യാസൻ സൗഭഗാദയഃ || 8 ||

തത്കർമഗുണവീർയാണി കാശ്യപസ്യ മഹാത്മനഃ |

പശ്യാദ്വക്ഷ്യാമഹേന്ദ്രിത്യാം യഥാ വാവതതാര ഹ || 9 ||

അഥ കശ്യപദായാദാൻ ദൈതേയാൻ കീർതയാമി തേ |

യത്ര ഭാഗവതഃ ശ്രീമാൻ പ്രഹ്ലാദോ ബലിരേവ ച || 10 ||

ദിതേർദ്വാവേവ ദായാദൗ ദൈത്യദാനവവന്ദിതൗ |

ഹിരണ്യകശിപുർനാമ ഹിരണ്യയാക്ഷശ്ച കീർതിതൗ || 11 ||

ഹിരണ്യകശിപോർഭാർയാ കയാധുർനാമ ദാനവീ |

ജംഭസ്യ തനയാ ദത്താ സുഷുവേ ചതുരഃ സുതാൻ || 12 ||

സംഹ്ലാദം പ്രാഗനുഹ്ലാദം ഹ്ലാദം പ്രഹ്ലാദമേവ ച |

തത്ത്വസാ സിംഹികാ നാമ രാഹും വിപ്രചിതോഗ്രഹീത് || 13 ||

ശിരോഹരദ്യസ്യ ഹരിശ്ചക്രേണ പിബതോമൃതം |

സംഹ്ലാദസ്യ കൃതിർഭാർയാസൂത പഞ്ചജനം തതഃ || 14 ||

ഹ്ലാദസ്യ ധമനിർഭാർയാസൂത വാതാപിമിൽവലം |

യോഗസ്ത്യായ ത്വതിഥയേ പേച്ഛേ വാതാപിമിൽവലഃ || 15 ||

അനുഹ്ലാദസ്യ സൂർമ്യായാം ബാഷ്കലോ മഹിഷസ്തഥാ |

വിരോചനസ്തു പ്രാഹ്ലാദിർദേവ്യാസ്തസ്യാഭവദ്ബലിഃ || 16 ||

ബാണജ്യേഷ്ഠം പുത്രശതമശനായാം തതോഭവത് |

തസ്യാനുഭാവം സുശ്ലോക്യാഃ പശ്യാദേവാഭിധാസ്യതേ || 17 ||

ബാണ ആരാധ്യ ഗിരിശം ലേഭേ തദ്ഗണമുഖ്യതാം |

യത്പാർശ്വേ ഭഗവാനാസ്തേ ഹൃദ്യാപി പുരപാലകഃ || 18 ||

മരുതശ്ച ദിതേഃ പുത്രാശ്ചത്വാരിംശന്നവാധികാഃ |
ത ആസന്നപ്രജാഃ സർവേ നീതാ ഇന്ദ്രേണ സാത്മതാം || 19 ||

രാജോവാച

കഥം ത ആസുരം ഭാവ -
മപോഹ്യൗത്പത്തികം ഗുരോ |
ഇന്ദ്രേണ പ്രാപിതാഃ സാത്മ്യം
കിം തത്സാധു കൃതം ഹി തൈഃ || 20 ||

ഇമേ ശ്രദ്യതേ ബ്രഹ്മന്നൃഷയോ ഹി മയാ സഹ |
പരിജ്ഞാനായ ഭഗവംസ്തന്നോ വ്യാഖ്യാതുമർഹസി || 21 ||

സുത ഉവാച

തദ്വിഷ്ണുരാതസ്യ സ ബാദരായണി -
ർവചോ നിശമ്യാദ്യതമൽപമർഥവത് |
സഭാജയൻ സന്നിഭ്യതേന ചേതസാ
ജഗാദ സത്രായണ സർവദർശനഃ || 22 ||

ശ്രീശുക ഉവാച

ഹതപുത്രാ ദിതിഃ ശക്രപാർഷ്ണിഗ്രാഹേണ വിഷ്ണുനാ |
മന്യുനാ ശോകദീപ്തേന ജ്വലന്തീ പര്യചിന്തയത് || 23 ||

കദാ നു ഭ്രാതൃഹന്താരമിന്ദ്രിയാരാമമുൽബണം |
അക്ലിന്നഹൃദയം പാപം ഘാതയിത്വാ ശയേ സുഖം || 24 ||

കൃമിവിഡ്ഭസ്മസംജ്ഞാദ്വീദ്യസ്യേശാഭിഹിതസ്യ ച |
ഭൂതധ്രുക് തത്കൃതേ സ്വാർഥം കിം വേദ നിരയോ യതഃ || 25 ||

ആശാസാനസ്യ തസ്യേദം ധ്രുവമുനദ്ധചേതസഃ |
മദശോഷക ഇന്ദ്രസ്യ ഭൂയാദ്യേന സുതോ ഹി മേ || 26 ||

ഇതി ഭാവേന സാ ഭർതുരാചചാരാസകൃത്പ്രിയം |
ശുശ്രൂഷയാനുരാഗേണ പ്രശ്രയേണ ദമേന ച || 27 ||

ഭക്ത്യാ പരമയാ രാജൻ മനോജൈന്തർവൽഗുഭാഷിതൈഃ |
മനോ ജഗ്രാഹ ഭാവജ്ഞാ സുസ്ഥിതാപാംഗവീക്ഷണൈഃ || 28 ||

ഏവം സ്ത്രിയാ ജഡീഭൂതോ വിദ്യാനപി വിദഗ്ധയാ |
ബാഘമിത്യാഹ വിവശോ ന തച്ചിത്രം ഹി യോഷിതി || 29 ||

വിലോകൈകാന്തഭൂതാനി ഭൂതാൻയാദൗ പ്രജാപതിഃ |
സ്ത്രിയം ചക്രേ സ്വദേഹാർധം യയാ പുംസാം മതിർഹൃതാ || 30 ||

ഏവം ശുശ്രൂഷിതസ്താത ഭഗവാൻ കശ്യപഃ സ്ത്രിയാ |
പ്രഹസ്യ പരമപ്രീതോ ദിതിമാഹാഭിനന്ധ്യ ച || 31 ||

കശ്യപ ഉവാച
വരം വരയ വാമോരു പ്രീതസ്ത്വേഹമനിന്ദിതേ |
സ്ത്രിയാ ഭർതരി സുപ്രീതേ കഃ കാമ ഇഹ ചാഗമഃ || 32 ||

പതിരേവ ഹി നാരീണാം ദൈവതം പരമം സ്മൃതം |
മാനസഃ സർവഭൂതാനാം വാസുദേവഃ ശ്രിയഃ പതിഃ || 33 ||

സ ഏവ ദേവതാലിംഗൈർനാമരൂപവികൽപിതൈഃ |
ഇജ്യതേ ഭഗവാൻ പുംഭിഃ സ്ത്രീഭിശ്ച പതിരൂപധൃക് || 34 ||

തസ്മാത്പതിവ്രതാ നാർയഃ ശ്രേയസ്കാമാഃ സുമധ്യമേ |
യജന്ത്യേനന്യഭാവേന പതിമാത്മാനമീശ്വരം || 35 ||

സോഽഹം ത്വയാർചിതോ ഭദ്രേ ഈദൃഗ്ഭാവേന ഭക്തിതഃ |
തത്തേ സമ്പാദയേ കാമമസതീനാം സുദുർലഭം || 36 ||

ദിതിരുവാച

വരദോ യദി മേ ബ്രഹ്മൻ പുത്രമിന്ദ്രഹണം വൃണേ |
അമൃത്യും മൃതപുത്രാഹം യേന മേ ഘാതിതു സുതൗ || 37 ||

നിശമ്യ തദ്വചോ വിഭ്രോ വിമനാഃ പര്യതപ്യത |
അഹോ അധർമഃ സുമഹാനദ്യ മേ സമുപസ്ഥിതഃ || 38 ||

അഹോ അദ്യന്ദ്രിയാരാമോ യോഷിൻമയ്യേഹ മായയാ |
ഗൃഹീതചേതാഃ കൃപണഃ പതിഷ്യേ നരകേ ധ്രുവം || 39 ||

കോത്രിക്രമോന്മുഖർതന്ത്യാഃ സ്വഭാവമിഹ യോഷിതഃ |
ധിങ് മാം ബതാബുധം സ്വാർഥേ യദഹം ത്വജിതേന്ദ്രിയഃ || 40 ||

ശരത്പദ്മോത്സവം വക്ത്രം വചശ്ച ശ്രവണാമൃതം |
ഹൃദയം ക്ഷുരധാരാഭം സ്ത്രീണാം കോ വേദ ചേഷ്ടിതം || 41 ||

ന ഹി കശ്ചിത്പ്രിയഃ സ്ത്രീണാമഞ്ജസാ സ്വാശിഷാത്മനാം |
പതിം പുത്രം ഭ്രാതരം വാ ഘ്നന്ത്യർഥേ ഘാതയന്തി ച || 42 ||

പ്രതിശ്രുതം ദദാമീതി വചസ്തന്ന മൃഷാ ഭവേത് |
വധം നാർഹതി ചേന്ദ്രോപി തത്രേദമുപകൽപതേ || 43 ||

ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ ഭഗവാൻമാരീചഃ കുരുനന്ദന |
ഉവാച കിഞ്ചിത്കുപിത ആത്മാനം ച വിഗർഹയൻ || 44 ||

കശ്യപ ഉവാച

പുത്രസ്തേ ഭവിതാ ഭദ്രേ ഇന്ദ്രഹാ ദേവബാന്ധവഃ |
സംവത്സരം വ്രതമിദം യദ്യഞ്ജോ ധാരയിഷ്യസി || 45 ||

ദിതിരുവാച

ധാരയിഷ്യേ വ്രതം ബ്രഹ്മൻബ്രൂഹി കാർയാണി യാനി മേ |
യാനി ചേഹ നിഷിദ്ധാനി ന വ്രതം ഘ്നന്തി യാനി തു || 46 ||

കശ്യപ ഉവാച

ന ഹിംസ്യാദ്ഭൂതജാതാനി ന ശപേന്നാനൃതം വദേത് |
നച്ഛിന്യാന്നഖരോമാണി ന സ്പൃശേദ്യദമംഗലം || 47 ||

നാപ്സു സ്നായാന്ന കുപ്യേത ന സംഭാഷേത ദുർജ്ജനൈഃ |
ന വസീതാധൗതവാസഃ സ്രജം ച വിധൃതാം ക്വചിത് || 48 ||

നോച്ഛിഷ്ടം ചണ്ഡികാന്നം ച സാമിഷം വൃഷലാഹൃതം |
ഭുഞ്ജീതോദക്യയാ ദൃഷ്ടം പിബേദഞ്ജലിനാ ത്വപഃ || 49 ||

നോച്ഛിഷ്ടാസ്പൃഷ്ടസലിലാ സന്ധ്യായാം മുക്തമൂർധജാ |
അനർചിതാസംയതവാങ്നാസംവീതാ ബഹിശ്ചരേത് || 50 ||

നാധൗതപാദാപ്രയതാ നാർദ്രപാന്നോ ഉദക്ശിരാഃ |
ശയീത നാപരാങ്നാൻയൈർന നഗ്നാ ന ച സന്ധ്യയോഃ || 51 ||

ധൗതവാസാ ശുചിർനിത്യം സർവമംഗലസംയുതാ |
പൂജയേത്പ്രാതരാശാത്പ്രാഗ്ഗോവിപ്രാങ്ശ്രിയമച്യുതം || 52 ||

സ്ത്രീയോ വീരവതീശ്ചാർചേത്സഗ്ഗന്ധബലിമണ്ഡനൈഃ |
പതിം ചാർച്യോപതിഷ്ഠേത ധ്യായേത്കോഷ്ഠഗതം ച തം || 53 ||

സാംവത്സരം പുംസവനം വ്രതമേതദവിപ്ലുതം |
ധാരയിഷ്യസി ചേത്തുഭ്യം ശക്രഹാ ഭവിതാ സുതഃ || 54 ||

ബാഘമിത്യഭിപ്രേത്യാഥ ദിതീ രാജൻ മഹാമനാഃ |
കശ്യപം ഗർഭമാധത്ത വ്രതം ചാഞ്ജോ ദധാര സാ || 55 ||

മാതൃഷ്വസുരഭിപ്രായമിന്ദ്ര ആജ്ഞായ മാനദ |
ശുശ്രൂഷണേനാശ്രമസ്ഥാം ദിതിം പര്യചരത്കവിഃ || 56 ||

നിത്യം വനാത്സുമനസഃ ഫലമൂലസമിത്കുശാൻ |
പത്രാങ്കുരമൃദോഽപശു കാലേ കാല ഉപാഹരത് || 57 ||

ഏവം തസ്യ വ്രതസ്ഥായാ വ്രതച്ഛിദ്രം ഹരിർനൃപ |
പ്രേപ്സുഃ പര്യചരജ്ജിഹ്വോ മൃഗഹേവ മൃഗാകൃതിഃ || 58 ||

നാധ്യഗച്ഛദ്ദൃതച്ഛിദ്രം തത്പരോഽഥ മഹീപതേ |
ചിന്താം തീവ്രാം ഗതഃ ശക്രഃ കേന മേ സ്യാച്ഛിവം ത്വിഹ || 59 ||

ഏകദാ സാ തു സന്ധ്യായാമുച്ഛിഷ്ടാ വ്രതകർശിതാ |
അസ്പൃഷ്ടവാർയധൗതാംഘ്രിഃ സുഷ്യാപ വിധിമോഹിതാ || 60 ||

ലബ്ധ്യാ തദന്തരം ശക്രോ നിദ്രാപഹൃതചേതസഃ |
ദിതേഃ പ്രവിഷ്ട ഉദരം യോഗേശോ യോഗമായയാ || 61 ||

ചകർത സപ്തധാ ഗർഭം വജ്രേണ കനകപ്രഭം |
രുദന്തം സപ്തധൈകൈകം മാ രോദീരിതി താൻ പുനഃ || 62 ||

തേ തമുചുഃ പാദ്യമാനാസ്തേ സർവേ പ്രാഞ്ജലയോ നൃപ |
നോ ജിഹ്വാംസസി കിമിന്ദ്ര ഭ്രാതരോ മരുതസ്തവ || 63 ||

മാ ഭൈഷ്ട ഭ്രാതരോ മഹ്യം യൂയമിത്യാഹ കൗശികഃ |
അനന്യഭാവാൻ പാർഷദാനാത്മനോ മരുതാം ഗണാൻ || 64 ||

ന മമാര ദിതേർഗർഭഃ ശ്രീനിവാസാനുകമ്പയാ |
ബഹുധാ കുലിശക്ഷുണ്ണോ ഭൗണ്യസ്യേത്രേണ യഥാ ഭവാൻ || 65 ||

സകൃദിഷ്ട്വാഽഽദിപുരുഷം പുരുഷോ യാതി സാമൃതാം |
സംവത്സരം കിഞ്ചിദുനം ദിത്യാ യദ്ധരിരർചിതഃ || 66 ||

സജുരിന്ദ്രേണ പഞ്ചാശദ്ദേവാസ്തേ മരുതോഭവൻ |
വ്യപോഹ്യ മാത്യദോഷം തേ ഹരിണാ സോമപാഃ കൃതാഃ || 67 ||

ദിതിരുത്ഥായ ദദ്യശേ കുമാരാനനലപ്രഭാൻ |
ഇന്ദ്രേണ സഹിതാൻ ദേവീ പര്യതുഷ്യദനിനിതാ || 68 ||

അഥേന്ദ്രമാഹ താതാഹമാദിത്യാനാം ഭയാവഹം |
അപത്യമിച്ഛന്ത്യചരം വ്രതമേതത്സുദുഷ്കരം || 69 ||

ഏകഃ സങ്കൽപിതഃ പുത്രഃ സപ്ത സപ്താഭവൻ കഥം |
യദി തേ വിദിതം പുത്ര സത്യം കഥയ മാ മൃഷാ || 70 ||

ഇന്ദ്ര ഉവാച
അംബ ത്വേഹം വ്യവസിതമുപധാർയാഗതോന്തികം |
ലബ്ധാന്തരോച്ഛിദം ഗർഭമർഥബുദ്ധിർന ധർമവിത് || 71 ||

കൃത്തോ മേ സപ്തധാ ഗർഭ ആസൻ സപ്ത കുമാരകാഃ |
ത്വേപി ചൈകൈകശോ വൃക്തേണാഃ സപ്തധാ നാപി മഥിരേ || 72 ||

തതസ്തത്പരമാശ്ചര്യം വീക്ഷ്യാധ്യവസിതം മയാ |
മഹാപുരുഷപൂജായാഃ സിദ്ധിഃ കാപ്യനുഷംഗിണീ || 73 ||

ആരാധനം ഭഗവത ഈഹമാനാ നിരാശിഷഃ |
യേ തു നേച്ഛന്ത്യപി പരം തേ സ്വാർഥകുശലാഃ സ്മൃതാഃ || 74 ||

ആരാധ്യാത്മപ്രദം ദേവം സ്വാത്മാനം ജഗദീശ്വരം |
കോ വൃണീതേ ഗുണസ്പർശം ബുധഃ സ്യാന്നരകേപി യത് || 75 ||

തദിദം മമ ദൗർജന്യം ബാലിശസ്യ മഹീയസി |
ക്ഷന്തുമർഹസി മാതസ്ത്വം ദിഷ്ട്വാ ഗർഭോ മൃതോത്ഥിതഃ || 76 ||

ശ്രീശുക ഉവാച

ഇന്ദ്രസ്തയാഭ്യനുജ്ഞാതഃ ശുദ്ധഭാവേന തുഷ്ടയാ |
മരുദ്ഭിഃ സഹ താം നത്വാ ജഗാമ ത്രിദിവം പ്രഭുഃ || 77 ||

ഏവം തേ സർവമാഖ്യാതം യന്മാം ത്വം പരിപൃച്ഛസി |
മംഗലം മരുതാം ജൻമ കിം ഭൂയഃ കഥയാമി തേ || 78 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യം സംഹിതായാം
ഷഷ്ഠാസ്കന്ധേ മരുദുത്പത്തികഥനം നാമ അഷ്ടാദശോധ്യായഃ ||